

В.А. КОВАЛЬЧУК, д-р техн. наук, проф., Т.М. КОВАЛЬЧУК, канд. техн. наук, доц.,
Криворізький національний університет

СТРУКТУРА МАЛОГО БІЗНЕСУ: ВИМОГИ ТА ОЧІКУВАННЯ В ПЕРІОД ЕКОНОМІЧНИХ ВИКЛИКІВ

Ринкова економіка в Україні при наявності загальних циклічних економічних явищ має суттєві особливості. З часів набуття незалежності, державою була укладена й колосальна її індустріальна сфера, що визначала пріоритетні напрямки розвитку економіки. Але подальша інтеграція держави у світовий економічний простір виявила й певні проблеми, що пов'язані з регулятивними важелями, квотуванням, стандартизацією, сертифікацією товарів та послуг, які почалися із приєднанням України до всесвітньої торговельної організації (WTO) у 1993 році.

На теперішній час визначився певний дисбаланс між великим, середнім і малим бізнесом. Перший здебільшого існує як традиційний вид діяльності і базується переважно на ресурсному гірничо-металургійному комплексі. Саме він залежить від кон'юнктури зовнішнього ринку і не може компенсувати втрати малого і середнього бізнесу, які пов'язані з падінням споживчого ринку, ринку праці, заміщенням національного виробництва імпортною продукцією тощо. Тому нівелювання «вузьких» місць у функціонуванні насамперед малого бізнесу, його структурного упорядкування і забезпечення законодавчою базою є актуальною проблемою, вирішення якої є метою комплексного підходу як наукової спільноти, так і державних та регіональних органів влади і має суттєве соціально-економічне значення.

Відомо, що у здійсненні бізнесу беруть участь три провідні особи: сам підприємець; той, хто постачає йому ресурси підприємницької діяльності у вигляді факторів підприємництва; особи, які споживають продукцію підприємництва у вигляді товарів і послуг. Правове забезпечення функціонування такої схеми закріплено у Законі України «Про підприємництво» [1]. Ефективність малого бізнесу пов'язана з типовими фазами відтворювального циклу (виробництво – обмін – розподіл – споживання), що і визначило такі три види підприємницької діяльності, як виробнича, комерційна і фінансова. Проте, деякі автори [2, с. 62-65] виділяють як окремі види підприємництва – науковий, страховий, інноваційний тощо. Структура зазначених видів підприємництва може змінюватися залежно від стану економіки. Зокрема вважається, що фінансовий результат виробничого підприємництва оцінюється за отриманим прибутком, а його ефективність – за рентабельністю. В сталих умовах організація виробничого підприємництва доцільна при річному прибутку 15-20%. Комерційна підприємницька діяльність в малому бізнесі вважається доцільною, якщо чистий прибуток складає не менше 20-30% затрат. Фінансове підприємництво (фінансова угода) вважається доцільним, якщо чистий прибуток складає не менше 5% (річна угода) і 10-15% при довгостроковій угоді. Нажаль, така структура основних видів підприємницької діяльності залежить від макро- і мікроекономічних змін і потребує додаткового вивчення.

Відомо, що значення малого підприємництва в національній економіці важко переоцінити і при володінні 3-4% вартості основних засобів виробляє приблизно 8-12% валового внутрішнього продукту України. Потенціальні можливості малого бізнесу значно вищі і, у порівнянні з провідними країнами світу, задіяні дуже слабо. Для порівняння, тільки у видобувній і переробній галузях промисловості Японії функціонує більше 6,4 млн. малих підприємств, в США – більше 18,5 млн. підприємств, а їх кількість, що реєструється щорічно, обчислюється сотнями тисяч. Все це вказує на гнучкість економічної політики цих держав щодо ролі і структури малого бізнесу, особливо в кризових умовах.

Підвищення ефективності малого бізнесу в Україні неможливе без демонополізації економіки і поліпшення податкової політики, що сприятиме його структурним змінам і підвищенню соціально-економічної ролі.

Список літератури

1. Закон України Про підприємництво із останніми змінами і доповненнями внесеними Законами України від 18 жовтня 2005 року № 2984-IV, від 23 лютого 2006 року № 3502-IV. URL: tourlib.net/zakon/pro_pidpr.htm
2. **Сотник І.М., Таранюк Л.М.** Підприємництво, торгівля та біржова діяльність: підручник/за ред. І.М. Сотника, Л.М. Таранюка. Суми: ВТД «Університетська книга», 2018. 572 с.